УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ФАКУЛТЕТ „МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И ПОЛИТИКА“
КАТЕДРА „ПОЛИТОЛОГИЯ“

УТВЪРЖДАВАМ,

ЗАМ.-РЕКТОР ПО НИД:
/проф. д-р Валентин Гоев/

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

за конкурс за докторантура в УНСС

по специалност „ПОЛИТОЛОГИЯ“

1. Политическата наука. Обособяване и институционализиране на политическата наука. Политологията като академична дисциплина. Историческа, нормативна и емпирична политология. Политическа теория, политическа философия, политическа социология, политическа психология, сравнителна политология, международна политика, емпирични политически изследвания и др.

2. Изследователски подходи и методи на политическата наука. Основни теоретични подходи в еволюцията на политическите изследвания. Качествени и количествени методи за анализ на политическите процеси. Парадигмите на бихейвиоризма, теорията за рационалния избор и новия институционализъм в методологическия инструментариум на политологията. Съвременният политически анализ (Р. Дал).

3. Властта. Дефиниране на властта и видове власт. Власт, господство, сила, влияние, манипулация, авторитет. Властта като асиметрично социално отношение. Социологическото понятие за властта (М. Вебер); индивидуални и обществени аспекти на властта (Б. Ръсел); инструменти и източници на властта (Д. Гълбрайт). Елитистко – плуралисткият дебат за властта (Ч. Милс, Р. Дал и др.); властта - контрол и разпределение на ценности (ресурси) (Х. Ласуел) и др.

4. Политиката в системата на обществения живот. Дефиниране на политическото. Политика и власт. Политика и икономика, политика и право, политика и морал, политика и религия, политика и мениджмънт. Функции на политиката. Същност и фази на политическия процес. Хоризонтални и вертикални измерения на политиката. Политиката като призвание (М. Вебер). Съвременната политика в условия на глобализация.

5. Произход, специфика, форми и функции на държавата. Теологична, патриархална, патримониална и договорна теория за произхода на държавата. Съвременни теории за държавата. Публичната власт – отличителен белег на държавата. Легитимност и легалност на властта. Разделение на властите: законодателна, изпълнителна и съдебна. Строеж, функции и форми на съвременната държава. Унитарна държава, федерация и конфедерация. Светска държава и теокрация. Съвременни ислямски теокрации.

6. Теории за демокрацията. Класически антични теории за демокрацията. Съвременни теории за демокрацията (Бердяев, Попър, Дюверже, Дарендорф, Сартори, и др.). Прескриптивна и дескриптивна теория за демокрацията. Полиархията на Р. Дал. Демокрация и делиберация (Дж. Фишкин).

7. Либералната (конституционно-плуралистичната) демокрация. Историческо формиране и разпространение. Основни характеристики и принципи. Модели на либерална демокрация. „Обратната страна“ на политическата демокрация (Токвил). Универсализация на западната либерална демокрация или "Краят на историята" (Фукуяма). От „край на историята“ към „бъдеще на историята“ (Фукуяма).

8. Политическа система и политически режим. Теоретичните модели на Д. Ийстън, Г. Алмънд, К. Дойч и др. Структура, функции и ефективност на политическата система. Стабилност и промяна на политическата система. Политически режим – понятие, типология. Форма на държавно управление – политически режим.

9. Парламентарни, президентски и полупрезидентски системи на държавно управление. Парламентарната република и парламентарната монархия. Президентската република. Полупрезидентската република. България като парламентарна република. Конституцията на Р. България от 1991 г. Особености на взаимодействието и разделението между законодателна, изпълнителна и съдебна власт. Президентът като държавен глава.

10. Тоталитарни и авторитарни политически системи. Теории за тоталитаризма – К. Попър, Х. Аренд, К. Фридрих, Зб. Бжежински, Р. Арон и др. Характеристика на тоталитарните системи. Тоталитаризмът – научно понятие или идеология, ключ за разбиране социологията на Студената война? Авторитаризмът – теорията на Х. Линц за авторитарните режими. Общото и различното между тоталитаризма и авторитаризма. Диктатура и автокрация.

11. Политически идеологии. Произход и развитие на понятието "идеология". Политическата философия и политическа идеология. Основни политически идеологии: либерализъм (и неолиберализъм), консерватизъм (и неоконсерватизъм), социализъм, социалдемокрация, християндемокрация, анархизъм, национализъм, фашизъм, националсоциализъм, комунизъм, нови социални движения - зелени и еколози, феминизъм, ислямски фундаментализъм и др.

12. Парламент и парламентаризъм. Историческите корени на парламентаризма. Ранен, класически, рационализиран парламентаризъм. Основни функции на парламента. Мандат на народния представител: свободен и императивен. Парламентарни групи и коалиции. Изменения във функциите на съвременните

парламенти в модерната публична сфера (Ю. Хабермас). Критика на парламентаризма и криза на политическото представителство.

13. Законодателен процес и парламентарно поведение. Същност и фази на законодателния процес: обществена (извънпарламентарна) и същинска (парламентарна) фаза. Законодателна инициатива. Обсъждане и гласуване на законопроекти. Отлагателно вето на президента. Влизане в сила и действие на закона. Контрол за конституционосъобразност на закона. Парламентарно поведение – същност, особености, модели.

14. Изпълнителна власт. Правителство. Възникване и историческа еволюция на изпълнителната власт. Съвременни модели на изпълнителна власт. Правителството: понятие (функционално и институционално) и функции. Видове правителства – формиране и стабилност. Дискреционна власт на правителството. Компетентност и граници на правителственото управление.

15. Политически партии и партийни системи. Възникване на политическите партии – обяснителни модели и фактори за утвърждаване. Подходи за дефиниране на политическите партии. Функции на политическите партии. Критерии за типологизиране. Организационна структура на политическите партии – класически и съвременни аспекти. Партийното финансиране. Партийната система – понятие, типологии. Българската партийна система (1990-2017).

16. Избори и избирателни системи. Историческо развитие на изборната процедура – роля и функции в политическия процес. Принципи на избирателното право. Понятие и основни изисквания към избирателната система. Видове избирателни системи: мажоритарни, пропорционални, смесени – същност, предимства, недостатъци. Избирателна система и партийна система. Съвременната българска избирателна система (1990-2017) и въпроса за нейното реформиране.

17.Политическият маркетинг. Зараждане и институционализиране на маркетинговата дейност в политиката. Дефиниране на основни понятия в политическия маркетинг. Политическият пазар – същност и особености. Политическата пропаганда и реклама – понятие, основни характеристики, видове, стратегии. Обществено мнение, политическо говорене и PR. Политически стил и имидж. Предизборният маркетингов микс.

18.Политическият анализ. Основни теоретични подходи. Каузалност и интерпретация при политическите изследвания. Измерване на зависимости. Количествени методи за анализ: допитване, контент-анализ, вторичен анализ на данни, времеви серии и др. Качествени методи за анализ: дълбочинни интервюта, фокус-групи, описание на случаи, моделиране, Делфи метод, исторически аналогии. Валидност на политическите изследвания.

19. Гражданско общество. История на идеята за гражданско общество и неговите отношения с държавата. Понятието "гражданско общество" – дефиниции и обхват (Ъ. Гелнер, А. Селигмън, Р. Дарендорф, Ю. Хабермас, Дж. Коен и А. Арато и др.). Предпоставки за възникване на гражданско общество. Институции (елементи) на гражданското общество. Гражданското общество - коректив и съюзник на демократичната държава. Глобално гражданско общество. Състояние на гражданското общество в България.

20. Лобиране, лобита, лобисти. Предистория и модерен произход на лобизма. Лобизмът между капиталистическия пазар и политическата демокрация в условията на глобализация. Кой лобира? Пред кого? За какво? Как? Юридическо и етическо регулиране на лобистките дейности. Лобизъм в САЩ. Лобиране в Европейския съюз.

21. Политическата култура. Гносеологически и исторически основи на теорията за политическата култура. Методологически проблеми на теорията на политическата култура: определения и подходи за анализ; политическа култура и политическа система; политическа култура и политическа промяна; политическа култура и обществено мнение; елитна и масова култура; политически субкултури. Политическата култура и политическа социализация. Българската политическа култура – традиции и съвременност. Теорията за политическата култура: анализи, основни представители и приноси.

22. Политически елити. Класически теории за елита (Моска, Парето, Михелс). Съвременни теории за елита. Политическо лидерство: основни теории, функции, роля, типологизация. Бюрократизация и криза на лидерството в съвременни условия. Ефективност и креативност на лидерството.

23. Политическа промяна. Дефиниране на понятията: социална и политическа промяна, преход и политически преход. Догонващо развитие. Модернизация. Основни концепции и видове политическа промяна. Фази и граници на политическия преход. Преходът към плуралистична демокрация в Източна Европа. Особености на българския политически преход.

24. Българската нация. Етнос и нация. Теории за нациите. Етнографска група, етническа група, национално малцинство. Особености на формирането и консолидирането на българската нация. Тенденции в етнодемографската структура на съвременната българска нация. Проблеми на консолидирането й като гражданска нация.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. *Алминд, Г.*, Политическая наука: история дисциплинû, Полис, 1997, № 6, с. 174-183
2. *Алмънд, Г., Верба, С.,* Гражданската култура, изд. "ГАЛ -ИКО", С., 1998
3. *Аренд, Х.,* Тоталитаризмът, изд. „Панорама", С., 1993
4. *Аристотел,* Политика, изд. "Отворено общество", С., 1995
5. *Арон, Р.,* Демокрация и тоталитаризъм, изд. "Аргес", С., 1993
6. *Арон, Р.* Социология и политика, С., 2001
7. *Асенов, С.*, Политическите партии. Теоретични и практически аспекти, изд. „Авангард Прима", С., 2010
8. *Бернщайн, Ед.,* Предпоставките на социализма и задачите на социалната демокрация, Второ издание, изд. "Хр. Ботев", С., 1993
9. *Библия,* Изд. "Св. Синод на българската църква", С., 1982
10. *Благоева, Бл.,* Българската политическа култура: традиции и съвременност, 2002
11. *Благоева, Бл.,* Записки по политическа култура, С., 2006

12. *Близнашки, Г.,*Принципи на парламентарното управление, "Конституционализъм и демокрация", С., 1997
13. *Бобио, Н.* Дясно и ляво, ЛИК, 2001
14. *Бонгран, М.* Политическият маркетинг, С., 1991
15. *Буруждиева, Т., Канева, Л.,* Политическият маркетинг: теория и практика, изд. "Сиела", С., 2007
16. *Българските национализми и европейската интеграция,* отг. ред. В. Проданов, изд. "Христо Ботев", С., 2006
17. *Вебер, М.,* Политиката като призвание, В: Макс Вебер, Ученият и политикът, С., 1993
18. *Вебер, М.* Социология на господството. Социология на религията, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 1992
19. *Гелнер, Ъ.*, Условия на свободата (Гражданското общество и неговите съперници), изд. "Обсидиан", С., 1996
20. *Гълбрайт, Дж.,* Анатомия на властта, изд. "Хр. Ботев", С., 1990
21. *Гюзелев, В., Божилов, И., Стателова, Е., Грънчаров, Ст.*, и др., История на България, т.2 и 3, С., 1999
22. *Дал, Р.,* Съвременният политически анализ, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 1996
23. *Дал, Р.*, За демокрацията, изд. "Обсидиан", С.,1999
24. *Дарендорф, Р.*, Съвременният социален конфликт, ЦИД, С., 1993
25. *Дончева, Х.,* Правителството в демократичната политическа система, С., 2003
26. *Дракър, П.,* Мениджмънт и предизвикателства на XXI век, изд. „Класика и стил", С., 2003
27. *Драганов, Др.* Политически системи през XX век, ИК "Свят.Наука", С., 1998
28. *Дюверже, М.,* Полупрезидентският режим, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 1995
29. *Енциклопедия* на политическата мисъл Блекуел, Съставители: Дейвид Милър и др., ЦИД, С., 1997
30. *Иванов, Д.,* Властта. Философско-социологически анализ, С., 1994
31. *Иванов, Д.,* Американското понятие за власт, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 1999
32. *Карасимеонов, Г.,* Политика и политически институции, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 1997
33. *Карасимеонов, Г.,* Политическите партии, изд. "Горекспрес", С., 2000
34. *Карасимеонов, Г.,* Партийната система в България, изд. Фондация „Фр. Еберт", РК"Nik", С., 2010
35. *Ландсбърг, М.,* Основи на лидерството (Идея, Вдъхновение, Импулс), С., 2002
36. *Лок, Дж.*, Два трактата за управлението, изд. "ГАЛ - ИКО", С., 1996
37. *Макиавели, Н.*, Князът, изд. "Наука и изкуство", С., 1985
38. *Манолов, Г.*, Цената на изборите, УИ "Паисий Хилендарски", П., 2009
39. *Манолов, Г.*, Държавата - теории, структура, функции, УИ „Паисий Хилендарски", Пловдив, 2010
40. *Маринов, А.,* Обществени елити и лидерство в страните в преход, С., 2004
41. *Мил, Дж.,* С., За свободата, ЦИД, С., 1993
42. *Минчева, Л.,* Качествените методи в сравнителните изследвания, т. 1 и 2, изд. "РИК БИ", Велико Търново, 2005
43. *Митев, Тр.,* Основи на политическия маркетинг, С., 2006
44. *Митев, Тр.,* Технология на политическия анализ, С., 2008
45. *Монтескьо, Ш.*, За духа на законите, изд. "Наука и изкуство", С., 1984
46. *Пиргова, М.,* Българският парламентаризъм в условията на глобален преход, изд. "Парадигма", С., 2002
47. *Платон*, Държавата, изд. "Наука и изкуство", С., 1975

48. *Политическата мисъл на XX век, Кеймбридж 2003,* преведено реферирано издание с учебна и научно-изследователска цел, С., 2006
49. *Политическата мисъл на XX век – поуки за България*. Сборник от научна конференция. Отг.ред. проф. д-р Георги Янков, С., 2007
50. *Политология*, учебник, УИ "Стопанство", С., 2001 (под редакцията на проф. д-р Георги Янков, четвърто преработено и допълнено издание).
51. *Проданов, В.*, Гражданското общество и глобалният капитализъм, С., 2003
52. *Проданов, В.*, Десет тезиса срещу концепциите за тоталитаризма, В: "Политическата мисъл на XX век – поуки за България", УИ "Стопанство", С., 2006
53. *Райков, З.*, Публична комуникация, УИ „Св. Кл. Охридски", С., 1999
54. *Русо, Ж.Ж.*, За обществения договор или принципи на политическото право, С., 1986
55. *Сартори, Дж.,* Теория на демокрацията, книга 1 и 2, ЦИД, С., 1992
56. *Селигмън, А.*, Идеята за гражданското общество, ИК "Критика и хуманизъм", С., 1995
57. *Семов, М.,* Теория на политиката, С., 2000
58. *Спасов, Б.,* Изпълнителна власт, Сиела, С., 2001
59. *Спасов, Б.,* Парламентарно право, Сиела, С., 2001
60. *Социалните науки и социалните промени в България,* Сборник, изд. "Фр. Еберт", С., 1998
61. *Ставрев, Св.,* Кризата на публичния мениджмънт, изд. „Класика и стил", С., 2007
62. *Стойчев, Ст.,* Избирателни системи и избирателни процедури, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 2005
63. *Стоилов, Я.*, Държавна власт (правно-политически разграничения и съотношения), изд. "Сиби", С., 2001
64. *Танев, Т.,* Политическата култура, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 2001
65. *Танев, Т.,* Анализ на публичните политики (Науката за създаване на конкретни политики), Военно издателство, С., 2008
66. *Танева, А.,* Лидерството: Управление извън господството, УИ "Св. Кл. Охридски", С., 2005
67. *Тафков, Д.,* Философия на политиката, Част първа, С., 1996
68. *Токвил, А.,* За демокрацията в Америка, I част, "Избор", С., 1996
69. *Узунов, Ф.,* Харизматичното лидерство, изд. „Фабер", Велико Търново, 2006
70. *Уолинец, С.,* Отвъд всеобхватната партия: подходи към изучаването на партиите и партийните организации в съвременните демокрации. В: сп. Разум, №2/2005
71. *Фишкин, Д.,* Демокрация и делиберация, изд. "ЦИД", С., 1993
72. *Фотев, Г.,* Граници на политиката, С., 2001
73. *Фотев, Г.,* Социологическите теории на Е. Дюркем, В. Парето, М. Вебер. С., 1979
74. *Хабермас, Ю.,* Структурни изменения на публичността, ЦИД, С., 1995
75. *Хикс, С.* Политическата система на Европейския съюз. "Парадигма", С. 2001
76. *Хобс, Т.*, Левиатан, или материя, форма и власт на църквата и гражданската държава, изд. "Наука и изкуство", С., 1970
77. *Цакова, И.* Лобизмът (цикъл лекции). Лобита, лобиране, лобисти., изд."Д. Яков", С., 2010
78. *Цакова, И.* Гражданското общество и въпросът за демокрацията (политическа, икономическа, социокултурна демократизация), Годишник на УНСС, 2013, с. 199-255. http://yearbook.unwe.bg/bg/journalissues/article/6312

79. *Янков,Г.*, Политологичната мисъл от древността до наши дни, трето преработено и допълнено издание, УИ "Стопанство", С., 2006
80. *Янков, Г.*, Политологията като академична дисциплина в университетското икономическо образование на България, В: сп. "Политически изследвания", кн. 4, С., 1999
81. *Янков, Г.*, Политологични анализи, изд. „Авангард Прима", С., 2010
82. *Янков, Г.*, Към теорията на политиката (За понятието, смисъла и метаморфозите на политиката), В: Годишник на УНСС 2011, С., 2011
83. *Янков, Г.*, Политология (държавна публична власт), УИ „Стопанство", С., 2011
84. *Almond, G. and Powell, G.* Comparative Politics, Boston: Little, Brown, 1978
85. *Andrew Heywoord*, Politics, Third edition, Palgrave Macmillan, 2007.
86. *Chantal D.,* L'autorite, Presses Universitaires de France, 1994
87. *Easton, D.* A System Analysis of Political Life, New York: Wiley; 1965
88. *Jean L. Cohen and Andrew Arato.* Civil Society and Political Theory, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts and London, 1992.
89. *Kavanagh, D.*, Political Science and Political Behaviour, 1983
90. *Sartori, G.*, Parties and Party System, Vol.1, Cambridge, 1976
91. *A New Handbook of Political Science*, Printed From Oxford Scholarship Online (www.oxfordscholarship.com) © Copyright Oxford University Press, 2003-2007. All Rights Reserved
92. *The Cambridge History of Twentieth-Century Political Thought*, Cambridge University Press, 2003
93. *The Concise Oxford Dictionary of Politics*, Oxford, New York, Oxford University Press, 1996
94. **Основни термини, използвани в учебния процес**, т. III. Политически науки, Издателски комплекс, УНСС, 2011.

РЪКОВОДИТЕЛ КАТЕДРА"ПОЛИТОЛОГИЯ": .....

2017 г.